

documents-reports/documentdetail/099021324115085807/p1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a

5. Річний звіт Бюро ВООЗ в Україні за 2024 рік.
URL: <https://www.who.int/ukraine/publications/i/item/WHO-EURO-2025-11954-51726-79169>

6. Про схвалення Стратегії розвитку системи охорони здоров'я на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025 – 2027 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2025 року 34-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/34-2025-%D1%80#Text>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-640-2-14>

РОЛЬ МЕДИЧНОЇ ГЕЛЬМІНТОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ БАКАЛАВРІВ ТЕРАПІЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ

Костильов Олександр Васильович

*кандидат біологічних наук, доцент,
доцент кафедри біології*

*Національний медичний університет імені О. О. Богомольця
м. Київ, Україна*

Панчук Ольга Володимирівна

*кандидат біологічних наук,
старший викладач кафедри біології*

*Національний медичний університет імені О. О. Богомольця
м. Київ, Україна*

Романенко Олександр Вікторович

*доктор біологічних наук, професор,
завідувач кафедри біології*

*Національний медичний університет імені О. О. Богомольця
м. Київ, Україна*

В сучасній системі медичної освіти від майбутніх фахівців з фізичної терапії та ерготерапії вимагаються глибокі, інтегровані знання з фундаментальних природничо-наукових дисциплін. Серед них особливе місце посідає медична біологія, зокрема її складова з гельмінтології – розділу, що вивчає паразитичних червів, які

спричинюють захворювання в людини [1, 2]. Аналіз механізмів впливу черв'я, яким притаманний паразитичний спосіб існування, на організм людини свідчить про актуальність пов'язаних з цим питань для професійної діяльності медичного працівника [3]. Володіння ними дозволяє йому коректно оцінювати загальний стан пацієнта, вчасно розпізнавати в нього ймовірні ознаки паразитарних захворювань, враховувати системні прояви інвазії при плануванні та наданні допомоги пацієнтові. Бакалавр терапії та реабілітації повинен бути обізнаним в гельмінтозах і передбачати потенційний вплив збудників паразитарних хвороб на функціональну активність різних систем органів у людини.

Так, чимало гельмінтів спричинюють безпосередній вплив на м'язову систему в ураженої ними людини, зокрема, трапляються випадки зараження людей на трихінельоз, збудником якого є гельмінт *Trichinella spiralis*, при цьому його личинки мігрують у посмуговані м'язи людини (жувальні, дельтоподібні, литкові, міжреберні, діафрагму). Наслідком стають гострий міозит, міалгія, набряки та обмеження рухливості в постраждалого. За відсутності необхідного за вказаного стану лікування проведення фізичним терапевтом запланованих пацієнтові заходів з активної кінезіотерапії може призвести в нього до значного пошкодження м'язових волокон.

У випадку потрапляння до організму людини яєць паразитичних черв'я *Toxocara canis* або *Echinococcus granulosus* в неї можуть реєструватися ознаки синдрому, що позначається терміном *larva migrans*. При цьому личинки вказаних гельмінтів здатні локалізуватися в кістковій та м'язовій тканинах, спричиняючи порушення в них. Наприклад, за утворення внаслідок паразитування *Echinococcus granulosus* кісти в трубчастій кістці людини різко підвищується ризик переломів. Це вимагає від фізичного терапевта при наданні ним за його фахом допомоги пацієнтові максимальної обережності, зокрема, уникнення ударних навантажень й мануальних технік високої інтенсивності.

Продукти життєдіяльності та розпаду багатьох гельмінтів виявляють властивості алергенів. Наслідком інтоксикації організму людини, спричиненої гельмінтами, бувають артралгії, реактивні артрити, міалгії, швидка втомлюваність м'язів. Подібні реакції відмічаються в пацієнтів за опісторхозу, спричиненого гельмінтом *Opisthorchis felineus*, та за аскаридозу, спричиненого гельмінтом *Ascaris lumbricoides* [4].

Для забезпечення своєї життєдіяльності гельмінти використовують присутні в організмі людини поживні речовини. За анкілостомозу, спричиненого гельмінтом *Ancylostoma duodenale*, який є гематофагом, у хворих виникає анемія, часто реєструється залізодефіцитна анемія. У випадку дифілоботріозу, спричиненого гельмінтом *Diphyllobothrium*

latum, в хворих спостерігається анемія внаслідок розвитку дефіциту вітаміну В₁₂ в організмі. Вказані вище обставини можуть слугувати чинником послаблення забезпечення киснем скелетних м'язів та серцевого м'яза в уражених відповідними гельмінтами пацієнтів. Крім того фізичному терапевту необхідно мати на увазі, що чимало гельмінтів порушують всмоктування амінокислот, вітамінів та мікроелементів у травному тракті людини, наслідком чого в неї стають гіпотрофія м'язів, послаблення їхнього тону, уповільнення процесів регенерації.

Розуміння життєвих циклів паразитів, шляхів їхнього поширення та проникнення в організм людини, а також специфічного патогенного впливу на її м'язову, нервову та кровоносну системи дозволяє фізичному терапевту науково обгрунтовано аналізувати стан пацієнта, планувати та надавати йому необхідну медичну допомогу. Вивчення медичної гельмінтології формує у сьогодишніх студентів елементи клінічного мислення. Крім того, засвоєння майбутніми медичними працівниками у період навчання в закладі вищої освіти актуальних проблем гельмінтології є складовою розвитку в них екологічно орієнтованого світогляду [5, 6].

Отримані в закладі вищої освіти знання з медичної гельмінтології дозволяють фізичному терапевту своєчасно вносити корективи у реабілітаційний план з надання допомоги пацієнтові. Фахівці з фізичної терапії працюють у тривалому та тісному контакті з пацієнтами. Це створює додаткові можливості для проведення санітарно-просвітницької роботи, на що також мають бути налаштовані здобувачі вищої медичної освіти [5].

Література:

1. Кравчук М., Гурняк О., Романенко О. Формування природничо-наукової компетенції у студентів при вивченні медичної паразитології. *European Humanities Studies: State and Society / Europejskie Studia Humanistyczne: Państwo i Społeczeństwo*. 2021. № 3. С. 97–107. DOI: <https://doi.org/10.38014/ehs-ss.2021.3.08>

2. Романенко О. В. Гідроєкологічні аспекти поширення збудників трематодозів. *Екологічні науки*. 2022. № 2 (41). С. 135–140. DOI: <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2022.eco.2-41.23>.

3. Панчук О. В., Костильов О. В., Романенко О. В. Медична паразитологія як складова підготовки студентів-фізичних терапевтів. *Actual problems of natural sciences development amidst the evolution of artificial intelligence (December 25–26, 2024, Riga)* : International scientific conference. Riga : Baltija Publishing, 2024. Р. 63–66. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-521-1-15>.

4. Jourdan P. M., Lamberton P. H. L., Fenwick A., Addiss D. G. Soil-transmitted helminth infections. *Lancet (London, England)*. 2018. Vol. 391, Issue 10117. P. 252–265. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(17\)31930-X](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(17)31930-X).

5. Погоріла І. О., Романенко О. В. Психолого-педагогічні аспекти організації екологічної освіти у вищих навчальних закладах. *Екологія: вчені у вирішенні проблем науки, освіти і практики* : зб. доповідей учасників Міжнар. наук.-практ. конф. (Житомир, 24–25 травня 2007 р.). Житомир : Вид-во «Державний агроекологічний університет», 2007. С. 230–234.

6. Основи екології : навч. посіб. / О. В. Романенко, О. В. Костильов. Київ : Фітосоціоцентр, 2001. 150 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-640-2-15>

ПРОФЕСІЙНА АВТОНОМІЯ ФАХІВЦІВ З РЕАБІЛІТАЦІЇ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ІЄРАРХІЧНОЇ МОДЕЛІ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОЇ КЛІНІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Куц Павло Віталійович

асистент кафедри реабілітаційних технологій

Відокремлений структурний підрозділ закладу вищої освіти

"Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Вінницький соціально-економічний інститут,

ерготерапевт

КНП «Вінницька обласна дитяча клінічна лікарня

Вінницької обласної Ради»

м. Вінниця, Україна

Вступ. Історично вітчизняна медицина розвивалася в межах жорсткої ієрархічної (біомедичної) моделі, де монополія на клінічні рішення належала виключно лікарю, а фахівці з реабілітації розглядалися як пасивні технічні виконавці [2, с. 38]. Сучасні виклики (зростання кількості мінно-вибухових травм, складних ампутацій) довели неефективність медичного домінування: лікарі часто не володіють інструментами оцінювання біомеханіки чи ергономіки для одноосібного призначення реабілітаційних втручань [10, с. 630]. Спроби лікаря диктувати параметри вправ часто призводять до вторинних ускладнень та затримки відновлення пацієнта.